

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI KURUMU BAŞKANLIĞI

Sayı : 16949670/550- 651
Konu : Bireysel Başvuru Yönetmelik Taslağı

23 /07/2013

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİNE

Kurumumuzca hazırlanan İnsan Hakları İhlali İddialarına İlişkin Başvuruların İncelenmesine Dair Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Taslağı ekte gönderilmiştir. Taslağı, elektronik ortamda <http://www.ihb.gov.tr/dosyagoster.ashx?id=325> adresinden de ulaşım sağlanmıştır.

Bilgilerinizi ve Yönetmelik Taslağı hakkında görüşünüz ile baroların görüşlerinin 30 gün içinde Kurumumuza ve elektronik ortamda aydinbingol@hotmail.com eposta adresine gönderilmesini arz/rica ederim.

Dr. Hikmet Tülen
Başkan

EK:

- 1-Yönetmelik Taslağı (Taslak ve Gerekçeler, 17 Sayfa)
- 2-Dağıtım Listesi

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ	
2013011557	Kayıt Tarihi 29.07.2013
	Evrak Tarihi 23.07.2013
Tip :Gelen	
İlgil:IV-17 Yazı İşleri	
Türkiye İnsan Hakları Kurumu Başkanlığı Ankara	
UBAP Döküman Yönetim Sistemi	

REJİSTRASYON GÖRSELERİ
2013/07/23

DAĞITIM:

Bakanlıklara

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına

Diyanet İşleri Başkanlığı

Kamu Denetçiliği Kurumu

Radyo ve Televizyon Üst Kurumu

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

Yükseköğretim Kurulu

Sosyal Güvenlik Kurumu

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı

Adli Tıp Kurumu Başkanlığı

Devlet Personel Başkanlığı

Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Müdürlüğü

Belediyelere

Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Isparta Belediye Başkanlığı

Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarına

Türkiye Barolar Birliği

Türk Tabipler Birliği

Fakülte ve İnsan Hakları Merkezlerine

Atatürk, Gazi Osman Paşa, Aksaray Üniversiteleri İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri

Marmara, İstanbul Ticaret, Selçuk ve Dicle Üniversiteleri Hukuk Fakülteleri

Ankara, Hacettepe, Bilgi ve Maltepe Üniversiteleri İnsan Hakları Merkezleri

İl İnsan Hakları Kurullarına

İstanbul, İzmir, Kayseri, Trabzon, Konya

İnsan Hakları Sivil Toplum Kuruluşlarına

Başkent Kadın Platformu Derneği

İnsan Hakları Derneği

İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği

Türkiye İnsan Hakları Vakfı

Adli Tıp Uzmanları Derneği

Türkiye İnsan Hakları Kurumundan:

İNSAN HAKLARI İHLALİ İDDİALARINA İLİŞKİN BAŞVURULARIN İNCELENMESİNE DAİR USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelikle, gerçek ve tüzel kişiler tarafından, insan hakları ihlali iddiasıyla Türkiye İnsan Hakları Kurumuna yapılacak başvuruların incelenmesine ve sonuçlandırılmasına ilişkin usul ve esaslar belirlenmektedir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununun 12 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Başkan: Türkiye İnsan Hakları Kurumu Başkanını,
  - b) Başvuru: İnsan hakları ihlali iddiasında bulunan gerçek ve tüzel kişiler tarafından 7 nci maddede belirtilen yollarla yapılan müracaatı,
  - c) Başvurucu: İnsan hakları ihlali iddiasıyla Kuruma başvuru yapan gerçek ve tüzel kişileri,
  - d) Başvurunun tarafları: Başvurucu ve ihlali gerçekleştirdiği iddia olunan kişi, kurum ve kuruluşları,
  - e) Birim: İhlal İddialarını İnceleme Birimini,
  - f) İnceleme yetkilisi: Başvuruları inceleyen uzman, uzman yardımcısı ve uzmanlıklarından yararlanmak üzere diğer kurumlardan görevlendirilen personeli,
  - g) Kanun: 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununu,
  - h) Koordinatör: İhlal İddialarını İnceleme Biriminin eşgüdümünden sorumlu Kurum personelini,
  - i) Kurul: İnsan Hakları Kurulunu,
  - j) Kurum: Türkiye İnsan Hakları Kurumunu,
  - k) Uzman: İnsan hakları uzmanını,
  - l) Uzman Yardımcısı: İnsan hakları uzman yardımcısını,
  - m) Üye: İnsan Hakları Kurulu üyelerini,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Başvuru, İhbar ve Resen İnceleme

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 4 – (1) Herkes, Anayasa, Türkiye'nin taraf olduğu insan hakları sözleşmeleri ve kanunlarda tanınan temel hak ve özgürlüklerden herhangi birinin kamu gücü ya da özel kişilerce ihlal edildiği iddiasıyla Kuruma bizzat veya avukatı ya da kanuni temsilcisi aracılığıyla başvuruda bulunabilir.

(2) Bireysel başvuru, ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir. Bu hak, muhtemel mağdurlar tarafından da kullanılabilir.

(3) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri veya kişi toplulukları tüzel kişilik veya üyeleri hakkında bireysel başvuruda bulunabilir.

(4) Mağdur adına üçüncü kişilerce yapılan başvurularda mağdurun rızası aranır. Acil durumlarda veya konusu suç teşkil eden başvurularda ya da mağdurun çocuk, hasta, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı gruptan olması halinde rıza aranmayabilir.

Kuruma ihbar yoluyla başvuru yapılması

MADDE 5 – (1) Kurumun görev ve yetki alanına giren konularda ilgili kişi ya da kurumlarca, inceleme ve araştırma yapılmak üzere ihbarda bulunulabilir.

(2) İhbar yoluyla yapılan başvurular, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, bireysel başvuru usul ve esaslarına göre incelenir ve sonuçlandırılır.

Resen inceleme

MADDE 6– (1) İhlale dair emarelerin varlığı halinde, resen inceleme yapılmasına Kurul tarafından karar verilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Başkan tarafından da resen inceleme kararı alınabilir.

(2) Resen inceleme kararı alınmadan önce, ihlal mağdurunun ya da bir yakınının rızası aranır. Ancak, konusu suç teşkil eden hallerde ya da mağdurun menfaatine olan durumlarda rıza aranmayabilir.

Başvuru yeri ve usulü

MADDE 7–(1) Başvurular Kuruma yapılır.

(2) Başvuru, dilekçe ile doğrudan yapılabileceği gibi mektup ya da faks yoluyla veya Kurumun resmî internet sitesinde yer alan elektronik formun doldurulması suretiyle de yapılabilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, bizzat ya da telefon yoluyla sözlü olarak da başvuru yapılabilir.

(3) Telefon ya da faks yoluyla yapılan başvurularda ıslak imzalı dilekçelerin ve ilgili belgelerin, başvurunun kayıt altına alınmasından itibaren on beş gün içinde Kuruma ulaştırılması zorunludur. Aksi durumda, resen işlem tesisini gerektirmeyen başvurular hakkında incelenemezlik kararı verilir.

Başvuru dilekçesi

MADDE 8–(1) Başvuru dilekçesinde ihlal iddiası, iddianın dayanağını oluşturan olaylar açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilir. İhlalin meydana geldiği yer ve zaman ile biliniyorsa ihlali yapan kişi ya da kurumlar dilekçede belirtilir.

(2) Başvuru dilekçesinde aşağıdaki hususların yer alması zorunludur:

a) Başvurucunun adı, soyadı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ise T.C. kimlik numarası, imzası, doğum tarihi, adresi, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

b) Başvurucu tüzel kişi ise unvanı, adresi ve temsil yetkisini haiz kişinin kimlik bilgileri ve imzası, varsa telefon numaraları ve elektronik posta adresi.

c) Avukat veya kanuni temsilci vasıtasıyla yapılan başvurularda bunların adı, soyadı, imzası, adresi, varsa telefon numarası ve elektronik posta adresi.

(3) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmayanlar uyruğu oldukları ülkeyi, herhangi bir ülke vatandaşı olmayanlar ise bu durumlarını belirtirler.

(4) Varsa, ihlal iddiasını destekleyecek nitelikte video kaydı, fotoğraf, karar, haber ve yazışma örnekleri ve benzeri belgeler dilekçeye eklenir veya dilekçe tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde Kuruma gönderilir.

(5) Avukat veya kanuni temsilci vasıtasıyla yapılan başvurularda temsil veya yetki belgesi dilekçeye eklenir veya dilekçe tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde gönderilir.

(6) Birden fazla kişinin aynı ihlalden mağdur olduğu durumlarda toplu başvuru yapılabilir. Bu durumda, dilekçede bütün başvuru sahiplerinin bilgilerine yer verilir ve dilekçe bütün başvuru sahipleri tarafından imzalanır.

(7) Toplu başvurularda, işlem safahatı ve başvurunun neticesi hakkında başvuru sahipleri arasında belirlenecek bir kişiyle yazışma yapılabilir.

(8) 11 inci maddenin birinci fıkrasına göre incelenemezlik kararı verilmesi halinde başvuru dilekçesi ilgili idareye gönderilebilir.

İnsan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının başvuruları

MADDE 9-(1) İnsan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları kendilerine yapılan başvuru sonucu veya resen incelemeye aldıkları ihlal iddialarıyla ilgili olarak başvuru yapabilirler. Başvuru hakkında verilen karar, başvuru yapan sivil toplum kuruluşuna ve lehine başvuru yapılan kişiye bildirilir.

(2) Birinci fıkra hükümlerine göre başvuru yapılması halinde temsile ilişkin belge aranmaz. Ancak, lehine başvuru yapılan kişilerin, 8 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen bilgilerine yer verilmesi zorunludur.

(3) Lehine başvuru yapılan mağdur ya da varsa bir yakını ile iletişime geçilerek rızası aranır. Konusu suç teşkil eden hallerde ya da mağdurun menfaatine olacak durumlarda rıza aranmayabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ön İnceleme

Başvuru ve Ön İnceleme Masası

MADDE 10- (1) Başvuru ve Ön İnceleme Masası, Başkan tarafından iki haftalık sürelerle görevlendirilen bir inceleme yetkilisi ve yeteri kadar uzman yardımcısı ile bir kayıt memurundan oluşur.

(2) Başvuru sahiplerine danışmanlık, 7 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen sözlü başvuruların tutanağa bağlanarak kabul edilmesi, başvuruların kaydı ve 11 inci maddede belirtilen işlemlerin yapılarak Koordinatöre sunulması işlemleri bu masa tarafından yerine getirilir.

Ön inceleme

MADDE 11– (1) Başvuru ve Ön İnceleme Masası tarafından ön incelemesi tamamlanan başvurular esas yönünden incelenmek üzere Birime gönderilir. Ancak;

- (a) İnsan hakkı ihlali iddiasının açıkça dayanaksız olduğu anlaşılan,
- (b) Münhasıran başka kurum ve kuruluşların görev alanında olup Kurumun görev alanına girmeyen,
- (c) İnsan hakkı ihlali niteliği taşımadıkça kişiler arasındaki özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin,

başvurular hakkında incelenemezlik kararı verilir. Bu fıkraya göre verilen incelenemezlik kararlarına tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde Kurula itiraz edilebilir.

(2) 7 nci maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen eksiklikleri süresinde tamamlanmayan, 8 inci maddede belirtilen şartları taşımayan başvurular ile konusu ve başvurusu aynı olan mükerrer başvurular hakkında da incelenemezlik kararı verilir.

(3) İncelenemezlik kararları, Başkanın onayı ile başvuruçulara tebliğ edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Başvurunun Esas Yönüyle İncelenmesi

İnceleme yetkisi

MADDE 12– (1) Başvurular, inceleme yetkilileri tarafından incelenerek sonuçlandırılır. Kurul kararı ile üyeler tarafından da inceleme yapılabilir.

(2) Uzman yardımcıları tarafından yapılacak işlemler, uzmanların gözetim ve denetimi altında gerçekleştirilir.

İncelemeye esas ilkeler

MADDE 13– (1) Başvurular Anayasa, Türkiye'nin taraf olduğu temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası anlaşmalar, bu anlaşmalarla kurulan denetim organlarının kararları, ilgili mevzuat, temel hak ve hürriyetlere ilişkin uluslararası gelişmeler ile Kurulun yerleşik kararları esas alınarak incelenir ve değerlendirilir.

(2) İnceleme ve araştırmalar tarafsızlık, adalet ve eşitlik anlayışı içinde gerçekleştirilir.

(3) Başvurular; her türlü insan hakkı ihlalinin, dokunulmaz olan insan onur ve haysiyetini hedef aldığı ve incelemenin gecikmesi halinde telafisi imkânsız zararların ortaya çıkacağı düşüncesiyle geciktirilmeksizin sonuçlandırılır.

(4) Üyeler ile inceleme yetkilileri eşleri, evlatlıkları ve üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve ikinci derece dâhil ikinci dereceye kadar kayın hısımlarıyla ilgili veya tarafsızlıkları hakkında şüphe uyandırabilecek hallerde inceleme yapamaz ve toplantılara katılamazlar.

İnceleme ve sonuçlandırma süreçleri

MADDE-14(1) İnceleme ve sonuçlandırma süreçleri aşağıda belirtilen aşamalardan oluşur:

(a) İnceleme: İhlal iddiasının vasıflandırılması, iddianın taraflarının ve varsa zararın niteliğinin belirlenmesi, konuya ilişkin mevzuatın, yargısal içtihatların, Kurulun yerleşik kararlarının ve bilimsel görüşlerin tetkik edilmesi.

(b) Araştırma: İlgili kişi, kurum ve kuruluşlara ihlal iddiasının bildirilerek cevaplarının alınması, 16 ncı madde kapsamında bilgi ve belgelerin toplanması, 17 inci madde kapsamında taraflardan yazılı ve sözlü bilgi alınması ve yerinde inceleme yapılması.

(c) Değerlendirme: Araştırma sonuçlarının analizi, ihlalin niteliğinin belirlenmesi ve varsa ihlalcinin tespiti, ihlalin ortadan kaldırılması ve zararın giderilmesi için yapılması gereken işlemler ile alınması gereken önlemlerin tespiti.

(d) Bildirim: Kurumca verilen kararın başvurunun taraflarına bildirilmesi.

(e) Takip: Kurum tarafından verilen kararlar üzerine yapılan işlemlerin izlenmesi.

İnceleme ve sonuçlandırma usulü

MADDE 15- (1) Ön incelemesi tamamlanarak Birime gönderilen başvuruların inceleme yetkilisine havalesi Koordinatör tarafından yapılır. İnceleme, başvuru sırasına göre yapılır. Gecikmesinde sakınca bulunan ya da özel önemi haiz başvurular öncelikle incelenir.

(2) Esastan incelemeye alınan başvuruların konusu ile inceleme ve sonuçlandırma aşamaları hakkında Koordinatör ya da ilgili inceleme yetkilisi tarafından Başkana bilgi verilir. İnceleme ve araştırma sürecinde gerekli görülen başvurular Başkan tarafından Kurul gündemine alınır.

(3) Başvuru konusu ile ilgili ilave açıklama, bilgi veya belgeye ihtiyaç duyulması halinde başvuru ile öncelikle telefon ya da varsa elektronik posta ile iletişime geçilir, bu mümkün değilse başvurucuya yazı yazılarak talepler iletilir. Yazılı bildirimle rağmen, verilen süre içinde istenilen açıklama, bilgi ve belgelerin gönderilmemesi ve bu durumun inceleme ve araştırmanın sürdürülmesini imkânsız kılması halinde ihlal iddiası reddedilir.

(4) İncelenmekte olan başvuru, iddiaların cevaplandırılması ve iddiaya ilişkin bilgi ve belgelerin sunulabilmesi için şikâyet olunan kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilere gönderilir. Gönderme yazısında başvuru konusu kısaca özetlenir ve başvuru konusu hakka ilişkin Kurumun yerleşik kararları ile ulusal ve uluslararası ilke ve standartlara vurgu yapılabilir.

(5) Şikâyet olunan şahıs ya da kurum ve kuruluşlarca ihlal iddiası yerinde görülerek ihlalin ortadan kaldırılması ve varsa mağduriyetin giderilmesi halinde karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir. Ancak, aynı konuya ilişkin yaygın ihlal veya başvuru söz konusu ise, ihlale kaynaklık eden sebeplerin tespiti ve ortadan kaldırılması amacıyla inceleme ve araştırma başvurudan bağımsız olarak sürdürülebilir.

(6) Şikâyet olunan şahıs ya da kurum ve kuruluşlardan alınan cevapta;

(a) Başvuru konusu işlem, eylem ya da olgunun sabit olmadığı veya ihmalin bulunmadığının ortaya konulması ve inceleme yetkilisinin de aynı kanaatte olması halinde ihlal iddiası reddedilir.

(b) Başvuru konusu işlem, eylem, ihmal ya da olgunun sabit olduğu ancak bu durumun insan hakkı ihlaline yol açmadığı savunulmakta ise konu inceleme yetkilisince

değerlendirilerek karar taslağı yazılır. Değerlendirme ve karar taslağı yazımı sırasında elde edilen yeni bilgi ve belgeler başvuru ve cevap veren ilgililerle paylaşılabilir. Her aşamada yeni bilgi ve belge talep edilebilir.

(7) İnceleme yetkilisince hazırlanan karar taslağı, Kurul kararına bağlanmak üzere sırasıyla Koordinatöre ve Başkana iletilir.

(8) Sebebi ve konusu benzer olan başvuruların birleştirilerek incelenmesine inceleme yetkilisinin önerisi üzerine veya resen Koordinatör tarafından karar verilebilir.

(9) 11 inci maddede belirtilen koşulların varlığı halinde inceleme yetkilisi tarafından da incelenemezlik kararı verilebilir.

(10) Başvurunun incelenmesi sırasında yaşam hakkı veya kişi hürriyeti ve güvenliğinin tehdit altında olduğu, işkence ve kötü muamele ihtimalinin bulunduğu ve gecikmesi halinde telafisi imkânsız zararların ortaya çıkacağı anlaşılmakta ise, ilgisine göre mülki idare amirliğine, cumhuriyet savcılığına, kolluk güçlerine veya ilgili kuruma telefonla bilgi verilerek önlem alınması talep edilir.

Bilgi ve belge istenmesi

MADDE 16– (1) Kurum, tüm kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden başvuru konusu ihlal iddiası ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye ve bunların örneklerini almaya yetkilidir.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun taleplerini 30 gün içinde yerine getirmek zorundadırlar. Bu fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında yasal yollara başvurulabilir.

(3) Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler, yetkili mercilerin en üst makam veya kurulunca gerekçesi açıkça belirtilmek suretiyle verilmeyebilir. Ancak, Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler Başkan veya üyeler tarafından yerinde incelenebilir. İncelenen Devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeler açıklanamaz.

Yazılı ve sözlü bilgi alınması ve yerinde inceleme yapılması

MADDE 17– (1) İhtiyaç duyulması halinde; Başkan, Kurulun yetkilendirmesi halinde üyeler, Başkanın yetkilendirmesi halinde Koordinatör ya da inceleme yetkilisi yerinde inceleme ve araştırma yapabilir, ilgililerden yazılı ve sözlü bilgi alabilir. Bu amaçla, ilgililer Kuruma davet edilebilir ya da onların buldukları yere gidilebilir.

(2) Başvurunun taraflarından birinin isteği üzerine ya da resen, inceleme yetkilisinin başkanlığında ya da Kurul huzurunda toplantı düzenlenebilir. Toplantıya, varsa tanıklar ile ihtiyaç duyulması hâlinde görüşlerinden yararlanılmak üzere ilgili kişiler de davet edilebilir.

(3) Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişiler, Kurumun taleplerini gecikmeksizin yerine getirmek zorundadırlar.

Uzlaşma

MADDE 18 – (1) Kurumca, temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir müdahalenin varlığının tespit edilmesi halinde, ihlal kararı vermeden önce taraflara uzlaşma yolu önerilebilir.

Kurumca verilecek kararlar

MADDE 19– (1) Esas incelemesi yapılan başvurular hakkında; ihlalin varlığına ya da ihlal iddiasının reddine veya karar verilmesine yer olmadığına karar verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen kararlar Kurul tarafından verilir. Ancak, 15 inci maddenin üçüncü fıkrası ile altıncı fıkrasının (a) bendinde ve 25 inci maddede belirtilen haller ile rıza bildirilmeyen hallerde ihlal iddiasının reddine; 15 inci maddenin beşinci fıkrasında, 23 üncü maddede ve 26 inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde karar verilmesine yer olmadığına Başkan tarafından da karar verilebilir.

Kurum kararlarında yer verilecek hususlar

MADDE 20– (1) İnceleme ve araştırma sonucunda verilecek kararlarda aşağıdaki hususlar yer alır:

- a) Başvuru ve karar numarası ile karar tarihi.
- b) Başvurucunun ve varsa vekili veya kanuni temsilcisinin adı, soyadı ve adresi,
- c) Şikâyet edilen gerçek veya tüzel kişiler,
- ç) Başvuru konusu ve talep,
- d) Yapılan inceleme ve araştırmanın sonuçları ile karara esas bilgi ve belgeler,
- e) Verilen karar ve gerekçesi,
- f) İhlal kararı verilmesi halinde ihlal edilen hak ve hürriyetler ve ihlalin önlenmesi ve bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılması amacıyla yapılması gereken işlem ile gerekiyorsa alınması gereken kısa ve uzun vadeli önlemler,
- g) Toplantıya katılan üyelerin isim ve imzaları ile varsa karşı oyları ve gerekçeleri.

Karar üzerine yapılacak işlemler

MADDE 21– (1) Kararlar, tekemmül etmesini müteakip 5 gün içinde başvurunun taraflarına, ilgili kişi ve kurumlara gönderilir. Gerekli görülmesi halinde cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur.

(2) Karar üzerine ilgili kişi, kurum ya da kuruluşlarca yapılması gereken işlemler ile alınması gereken önlemlerin takibi Birim tarafından yapılır. Takibin, inceleme ve sonuçlandırmayı yapan inceleme yetkilisi tarafından yapılması esastır.

(3) Kurul kararı ve karar üzerine ilgili kişi, kurum ya da kuruluşlarca yapılan işlem ve alınan önlemler kamuoyu ile paylaşılabilir, özel olarak raporlanabilir ya da yıllık raporda dile getirilebilir.

Yeniden inceleme talebi

MADDE 22– (1) Başvurunun tarafları, kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde kararın maddi hata ya da çelişkiler barındırdığı iddiasıyla yeniden inceleme talebinde bulunabilir. İnceleme talebi Kurul tarafından değerlendirilerek kesin olarak sonuçlandırılır.

(2) Yeniden inceleme talebine ilişkin dilekçede, maddi hata ya da çelişkiler gerekçeli olarak açıklanır. Aksi halde, yeniden inceleme talebi reddedilir.

İnceleme ve araştırmanın sonlandırılması

MADDE 23- (1) İnceleme ve araştırmanın herhangi bir aşamasında ihlalin ortadan kalkması, başvurunun geri alınması ya da takipsiz bırakılması ve benzeri hallerde inceleme ve araştırma sonlandırılarak karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

(2) Ancak, aynı konuya ilişkin yaygın bir ihlal veya başvuru söz konusu ise ya da takibinde kamu menfaati görülmekte ise inceleme ve araştırma başvurudan bağımsız olarak sürdürülebilir.

Karar verme süresi

MADDE 24- (1) Başvurular 6 ay içinde karara bağlanır. Bu sürenin aşılması halinde, gecikmenin gerekçesi talep üzerine başvurucuya bildirilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

MADDE 25- (1) Gerçeği yansıtmayan bilgi ve belgeye dayanılarak başvuru yapıldığının anlaşılması, başvuru hakkının kötüye kullanılması ve benzeri hallerde ihlal iddiası reddedilir.

Gizlilik talebi

MADDE 26 - (1) Başvurucunun ya da mağdurun talebi ya da Kurumca gerekli görülmesi hallerinde, kişisel verilerin gizliliği ilkesi çerçevesinde, kişilerin kimliği ya da başvuru gizli tutulabilir.

(2) Mahiyeti itibarıyla kişilerin kimliğinin ya da başvurunun gizli tutulmasının mümkün bulunmadığı hallerde, karar verilmesine yer olmadığı kararı verilir.

Başvuru istatistikleri

MADDE 27- (1) Başvuru istatistikleri yıllık olarak hazırlanır ve faaliyet yılını takip eden yılın şubat ayı içerisinde yayınlanır. Gerek görülmesi halinde, farklı zaman aralıkları için de istatistik yayınlanabilir.

Başvurulara ilişkin yıllık rapor

MADDE 28- (1) Yıllık raporda ihlal tespiti yapılmış hak ve hürriyetler, ihlal eden kişi ve kurumlar, ihlal sebepleri ve alınması zaruri olan önlemler, mevzuat değişikliği teklifleri, 26 ncı maddede belirtilen istatistikler ile gerekli görülen diğer hususlara yer verilir.

(2) Rapor Birim tarafından hazırlanır ve Kurulun onayına sunulur.

(3) Rapor faaliyet yılını takip eden yılın şubat ayı sonuna kadar tamamlanarak kamuoyuna duyurulur ve ilgili makamlara gönderilir.

(4) Yıllık raporlar haricinde, belli konulara özgü raporlar da hazırlanabilir.

Kurumun başvurulara ilişkin verdiği kararların niteliği

MADDE 29- (1) Kurum kararları tavsiye niteliğindedir. Kararlar, başka bir organ ya da makamın onayına tabi değildir.

(2) Kuruma yapılan başvurular, diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılacak müracaatlara engel teşkil etmez.

(3) Kuruma yapılan başvurular, dava açma ve zaman aşımı süresini durdurmaz.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 30- (1) Başvuruların incelenmesinde ve sonuçlandırılmasında, bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hâllerde Kanun ve konuyla ilgili diğer mevzuat hükümlerine göre işlem yapılır.

Yürürlük

MADDE 31- (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32- (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Başkan yürütür.

GENEL GEREKÇE

Türkiye İnsan Hakları Kurumu, 6332 sayılı Kanun ile 2012 yılı Haziran ayında kurulmuştur. Kurum, insan haklarının korunmasına, geliştirilmesine ve ihlallerin önlenmesine yönelik çalışmalar yapmak, işkence ve kötü muamele ile mücadele etmek, insan hakları eğitim çalışmalarını yürütmek görevleri yanında şikâyet ve başvuruları incelemek ile de görevli ve yetkili kılınmıştır.

Kurum, üyelerinin seçilmesini müteakip ilk toplantısını 24 Ocak 2013 tarihinde yaparak görevine başlamıştır.

Adı geçen Kanununun 12 nci maddesinde insan hakları ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişinin, Türkiye İnsan Hakları Kurumuna başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan, aynı Kanun ile İhlal İddialarını İnceleme Birimi kurulmuş ve bu Birim; her türlü insan hakları ihlali iddialarını başvuru üzerine veya resen incelemek, araştırmak, değerlendirmek; bunların sonuçlarını ilgili kişi, kurum ve kuruluşlara bildirmek ve takip etmek, sorumlu bulunanlar hakkında yasal işlemlerin başlatılması için girişimde bulunmak ile görevlendirilmiştir.

Kanununun 12 nci maddesinde ayrıca başvurulara ilişkin usul ve esasların Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtildiğinden bu Yönetmelik taslağı hazırlanmıştır.

Başvuruların Anayasa, Türkiye'nin taraf olduğu temel hak ve hürriyetlere ilişkin milletlerarası andlaşmalar, bu andlaşmalarla kurulan denetim organlarının kararları, temel hak ve hürriyetlere ilişkin uluslararası gelişmelerin esas alınarak inceleneceği temel ilke olarak kabul edilmiştir.

Şeffaflık ilkesi gereği, inceleme ve sonuçlandırma süreçleri, detaylı olarak düzenlenmiştir.

İnsan hakkı ihlali iddiasının açıkça dayanaksız olduğu anlaşılan, münhasıran başka kurum ve kuruluşların görev alanında olup Kurumun görev alanına girmeyen ve insan hakkı ihlali niteliği taşımadıkça kişiler arasındaki özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin başvurular hakkında incelenemezlik kararı verileceği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, Kurumun büroları, henüz teşekkül ettirilmediğinden, kapsama alınmamıştır.

Başvurulara ilişkin olarak Kurumca verilecek kararlar; insan hakkı ihlalinin varlığı, ihlal iddiasının reddi ve karar verilmesine yer olmadığı şeklinde düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Bu madde ile Yönetmeliğin amaç ve kapsamı belirlenmektedir. Yönetmelik ile sadece Türkiye İnsan Hakları Kurumuna insan hakları ihlali iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. İl insan hakları kurulları ile ilçe insan hakları kurulları bu Yönetmeliğin kapsamı dışında tutulmuştur. Kurumun büroları henüz teşekkül etmediğinden, bürolara ilişkin olarak da düzenleme yapılmamıştır.

Madde 2- Yönetmeliğin dayanak maddesidir. 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununun 12 nci maddesinde, başvurulara ilişkin usul ve esasların Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştır. Madde ile bu hüküm Yönetmeliğin dayanağı olarak gösterilmektedir.

Madde 3- Yönetmeliğin tanımlar maddesidir. Yönetmelikte geçen bazı kavramlar açıklanmaktadır.

Madde 4- Madde ile bireysel başvuru hakkı düzenlenmektedir. 6332 sayılı Türkiye İnsan Hakları Kurumu Kanununun 12 nci maddesinde insan hakları ihlalinden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişinin Kuruma başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, yabancılar ve vatansızlar Kuruma başvuru yapabileceklerdir. Özel hukuk tüzel kişileri yanında kişi topluluklarının da başvuru yapabileceği kabul edilmektedir. Tüzel kişilikler ve kişi toplulukları kendi adlarına başvuru yapabilecekleri gibi üyeleri hakkında da başvuru yapabilirler. Kamu tüzel kişilerine ise başvuru hakkı tanınmamıştır.

Mağdur adına üçüncü kişilerin de başvuru yapabilmesi hükme bağlanmıştır. Ancak bu durumda, mağdurun rızasının alınması kuralı getirilmiştir. Zira mağdur dışında üçüncü kişiler tarafından yapılan başvurular her zaman mağdurun lehine olmayabilir ya da mağdur lehine olduğunu düşünmeyebilir. Mağdurun lehine görünen durumlarda bile, özel hayatın ya da bazı kişisel verilerin korunması gerekebilir. Bu nedenlerle incelemeye başlamadan önce mağdurla iletişime geçilmesi kuralı getirilmiştir. Kural mağdurun rızasını almak olmakla birlikte, acil durumlarda veya konusu suç teşkil eden başvurularda ya da mağdurun çocuk, hasta, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı gruplardan olması halinde rıza alınmadan inceleme yapılmasına imkan sağlanmıştır.

Madde 5- Bu madde ile Kuruma ihbar yoluyla başvuru yapılmasına ilişkin düzenleme yapılmaktadır. İhlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl nedeniyle kişisel bir hakkı doğrudan etkilenmeyenler tarafından da ihbar yoluyla başvuru yapılması ve bu başvuruların bireysel başvuruların tabi olduğu esaslara göre incelenerek sonuçlandırılması hükme bağlanmaktadır.

Madde 6- Madde ile resen inceleme yapılmasına ilişkin esaslar belirlenmektedir. Yönetmelikte, insan hakları ihlaline ilişkin incelemelerin, başvuru ya da ihbar üzerine başlatılması esası kabul edilmiştir. Ancak, bir başvuru ya da ihbara konu edilmemekle birlikte incelenmesi gereken ihlal alanları da ortaya çıkabilmektedir. Ya da ihlale yol açma potansiyeli taşıyan siyasal, ekonomik, toplumsal gelişmeler vuku bulmaktadır. Bu alanların incelenmesi için bir müracaat şartı aramaksızın resen inceleme yapmaya imkan sağlanmaktadır.

Resen incelenen alanda her zaman mağdur ya da mağdurlar bulunmayabilir. Ancak, mağdur ya da mağdurlar tespit edilebiliyorsa, resen inceleme kararı almadan önce bunların ya da mağdurun çocuk, hasta, zihinsel engelli vb. olduğu ve hakkında yapılacak incelemeyi kavrayamayacak durumda olduğu hallerde yakınlarının rızasının alınması sağlanmaktadır. Zira, mağdur incelemeyi istemeyebilir ya da zararına olduğunu düşünebilir. Mağdurun rızasının alınması ilke olmakla birlikte, konusu suç teşkil eden hallerde veya incelemenin mağdurun menfaatine olacağına düşünülmesi durumunda rızanın alınmayabileceği de hükme bağlanmaktadır.

Madde 7- Madde ile başvuru yeri ve usulü düzenlenmektedir. Başvuruların Kuruma yapılacağı belirtilmektedir. Kurumun büroları henüz teşekkül etmediğinden, bürolar başvuru yapılacak yer olarak belirtilmemektedir.

İkinci fıkrada, başvuru usulü ve araçları düzenlenmektedir. Başvuruların yazılı olarak yapılması kabul edilmiştir. Ancak, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde sözlü başvuru yapılmasına da imkân sağlanmıştır. Kurumun resmî internet sitesinde yer alan elektronik formun doldurulması suretiyle başvuru yapılması mümkün olmasına karşın form doldurmadan elektronik posta yoluyla başvuru yapılması mümkün bulunmamaktadır. Bizzat yapılan sözlü başvuruların bir dilekçeye ya da tutanağa bağlanması ve başvurucuya imzalatılması ile telefon yoluyla yapılan sözlü başvuruların bir tutanağa bağlanması işlemleri inceleme masası görevlilerince yerine getirilecektir.

Üçüncü fıkrada, başvurunun telefon ya da faks yoluyla yapılması halinde, incelemenin başlatılabilmesi için başvurunun ıslak imzalı dilekçesinin 15 gün içinde kuruma gönderilmesi zorunluluğu getirilmektedir. Islak imzalı dilekçeler gelinceye kadar telefon başvuru tutanakları ile fakslar ön inceleme masasında bekletilecektir. Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, ıslak imzalı dilekçe beklenmeden inceleme başlatılmasına bir engel bulunmamaktadır. Başvurunun faks ile yapılması halinde faksın kuruma ulaşarak sayı aldığı gün, başvurunun telefon ile yapılması halinde telefon açıldığı gün başvurunun kayıt altına alındığı gün olarak kabul edilir. Eksiklerin tamamlanmasına ilişkin 15 günlük süre, başvurunun kayıt altına alındığı günü müteakip günden başlar. Bu süreye uyulmaması halinde başvuru hakkında incelenemezlik kararı verilir. Ancak, yaşam hakkı ihlali; işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya onur kırıcı muamele ihtimali, kişi hürriyeti ve güvenliği ihlali ve benzeri resen incelemeyi gerekli kılan hallerde ıslak imzalı dilekçeler alınmasa da inceleme yapılabilir.

Başvuru konusuyla ilgili belgeler için de yukarıdaki paragrafta belirtilen esaslar geçerlidir.

Madde 8- Madde ile başvuru dilekçesi düzenlenmektedir.

Birinci fıkraya göre, başvuru konusunun açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmesi; başvurunun bir konusunun olması, okunabilecek bir yazı olması, iddia ve açıklamalar arasında tutarlılık bulunması, olayların bir bütünlük içinde anlatılması gerekmektedir. Aksi hallerde, incelenemezlik kararı verilir.

Aynı ihlalden birden fazla kişinin mağdur olması halinde toplu başvuru yapılmasına imkan sağlanmaktadır. Toplu başvuru ile hem başvurucular hem de inceleme yetkilileri açısından emek ve kırtasiye israfının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Toplu başvuru dilekçesinde bütün başvurucuların bilgilerine yer verilmesi ve isimleri yer alan herkesin

dilekçeyi imzalanması zorunlu kılınmaktadır. Bu düzenleme ile, başkası adına bilgisi dışında müracaat yapılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Toplu başvurularda, dilekçeyi imzalayan bütün başvuruçularla yazışma yapılması büyük emek ve zaman kaybına ve israfa yol açacağından, inceleme yetkilisince belirlenecek sadece bir kişiyle yazışma yapılmasına imkan sağlanmaktadır.

Öte yandan, münhasıran başka kurum ve kuruluşların görev alanında olup Kurumun görev alanına girmediği için incelenemezlik kararı verilen başvuruların, gerekmesi halinde görev alanına girdiği kuruma gönderilmesi hükme bağlanmaktadır. Bu düzenlemedeki amaç, bir konuyu içeren, açık, anlaşılır, makul görünen bir talebin ilgili idaresince ele alınarak değerlendirilmesinin sağlanmasıdır.

Madde 9- Madde ile insan hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının başvuru yapmasına ilişkin esaslar düzenlenmektedir. Yönetmelikte, başvurunun mağdur tarafından ya da avukat veya kanuni temsilci vasıtasıyla yapılması ilkesi benimsenmiştir. Ancak, bahsi geçen kuruluşların bireysel başvuru olarak ya da resen belirledikleri alanlarda inceleme yaptıkları, gerekmesi halinde konuyu kamu kurum ve kuruluşlarının gündemine taşıdıkları bilinmektedir. İnsan hakları sivil toplum kuruluşlarının temel rolleriyle örtüşen bu uygulama Yönetmelikle güvence altına alınmakta ve uygulamanın esasları belirlenmektedir.

İnceleme kararı almadan önce, lehine başvuru yapılan mağdurun ya da mağdurun çocuk, hasta, zihinsel engelli vb. olduğu ve hakkında yapılacak incelemeyi kavrayamayacak durumda olduğu hallerde yakınlarının rızasının alınacağı belirtilmektedir. Zira, mağdur incelemeyi istemeyebilir ya da zararına olduğunu düşünebilir. Mağdurun rızasının alınması ilke olmakla birlikte, konusu suç teşkil eden hallerde veya incelemenin mağdurun menfaatine olacağına düşünüldüğü durumlarda rızanın alınmayabileceği de hükme bağlanmaktadır.

Madde 10 – Madde ile Başvuru ve Ön İnceleme Masasının oluşumu ve görevleri açıklanmaktadır. Masa, İhlal İddialarını İnceleme Birimine bağlı ve onun alt birimi olarak görev yapacaktır. Başvuru ve Ön İnceleme Masasında eşgüdümünden sorumlu bir inceleme yetkilisi bulunacaktır. Masa işlemleri inceleme yetkilisinin onayı ile geçerlik kazanacak ve sorumluluk inceleme yetkilisinde olacaktır. Masanın danışmanlık, sözlü başvuruların tutanağa bağlanması, incelenemezlik karar taslaklarının yazılması veya yazdırılması ve benzeri işler uzman yardımcılar tarafından yerine getirilecektir. İnceleme yetkilisi ve uzman yardımcılarının görev süresi geçici olup iki haftadır. Evrak kaydı ve yazı işleri, memur tarafından yerine getirilecektir. Görevli memurun Masadaki görevi yanında, verilecek başka görevleri yapmasının önünde bir engel yoktur.

Başvuru ve Ön İnceleme Masasının temel işlevi; açık ve anlaşılır olmayan, bir konusu bulunmayan, eksikleri olan, iş, nakil, maddi yardım talebi gibi Kurumun görev alanına girmeyen başvuruları filtrelemektir. Böylece, İhlal İddialarını İnceleme Birimi ve inceleme yetkilileri esastan incelenmek üzere önlérine gelen başvurular üzerinde çalışma ve yoğunlaşma imkânı elde edebileceklerdir. Masa bu temel işlevi yanında, başvuruçulara yol göstermek, bilgi vermek, sözlü başvuruları tutanağa bağlamak, incelenemezlik karar taslaklarını yazmak görevlerini de yerine getirecektir.

İncelenemezlik karar taslakları sırasıyla, Koordinatöre ve Başkana iletilir. Taslaklar, Başkanın imzasını müteakip incelenemezlik kararı halini alır.

Madde 11- Madde ile ön incelemeye ve ön inceleme sonucunda yapılacak işlemlere ilişkin esaslar belirlenmektedir. Ön inceleme, Başvuru ve Ön İnceleme masası tarafından yapılacaktır. Ön inceleme sonucunda; başvurunun esas yönünden incelenmek üzere Birime gönderilmesi, incelenemezlik ya da eksikler tamamlanıncaya kadar başvurunun bekletilmesi kararlarından birisi verilir.

Ön inceleme sırasında başvuru dilekçeleri şekil ve içerik yönünden gözden geçirilir. Ön incelemede, bir ihlalin var olup olmadığına bakılmaz. İlk olarak, dilekçenin bir konusunun olup olmadığı, konunun açık ve anlaşılır bir dille anlatılıp anlatılmadığı, ad, soyad, adres, imza vb. unsurların bulunup bulunmadığı ve mükerrerlik olup olmadığı yönleriyle inceleme yapılır. İkinci olarak; iddia ve talebin Kurumun görev alanında olup olmadığına bakılır. Üçüncü ve son olarak iddiaların açıkça dayanaksız olup olmadığına ve özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığına bakılır. Bu şartları taşıyan başvurular, esastan incelenmek üzere İhlal İddialarını İnceleme Birimine gönderilir. Tamamlanması mümkün olan eksiklikler için başvuru dilekçesi bekletilir. Örneğin, adres bilgisinin yer almadığı ancak telefon numarasının bulunduğu dilekçeler, telefon yoluyla adres alınabilmesi için de bekletilebilir. Aksi halde incelenemezlik kararı verilir ve incelenemezlik karar taslağı yazılır. İncelenemezlik karar taslağı, Başvuru ve Ön İnceleme Masasının bütün işlemlerinde olduğu gibi öncelikle Koordinatör tarafından değerlendirilir ve uygun görülürse paraf edilir. Başkanın onayını müteakip incelenemezlik kararı halini alır ve başvurucuya tebliğ edilir.

İncelenemezlik kararı, birinci fıkraya göre verilmişse bu karara itiraz edilebilir. Bu itirazlar, Kurul tarafından değerlendirilerek karara bağlanır. İkinci fıkraya göre verilen incelenemezlik kararlarına itiraz edilemez. İtiraza ilişkin işlemler, dosyada parafı bulunan uzman yardımcısı ve inceleme yetkilisi tarafından yerine getirilir.

Madde 12- Madde ile inceleme yetkisini yerine getirecek kişi ve makamlar açıklanmaktadır. İnceleme esas olarak uzman, uzman yardımcısı ve uzmanlıklarından yararlanmak üzere diğer kurumlardan görevlendirilen personel tarafından yapılır. Ancak gerekli görülen hallerde, Kurul kararı ile üyeler tarafından da bu yetki kullanılabilir.

Madde 13- Madde ile incelemeye esas ilkeler belirlenmektedir.

Madde 14- Madde ile inceleme ve sonuçlandırma süreçleri açıklanmaktadır. İnceleme, araştırma, değerlendirme, bildirim ve takipten oluşan bu süreçler Kanun ile belirlenmiş olup Yönetmelikle her bir süreçten ne anlaşılması gerektiği açıklığa kavuşturulmaktadır.

Madde 15- Madde ile inceleme ve sonuçlandırma usulü belirlenmektedir.

Birinci fıkrada, esastan incelemenin ilk işlemi olan başvuruların Koordinatör tarafından inceleme yetkilisine havalesi belirtilmektedir. Havale işlemlerinin, aksi kararlaştırılmadıkça, iş bölümü ve uzmanlaşma esasına göre yapılması gerekir. İnceleme yetkilisi başvuruları geliş sırasına göre incelemeye alacaktır. Ancak, yaşam hakkı, kişi hürriyeti ve güvenliği ihlali söz konusu ise ya da işkence ve kötü muamele ihtimali varsa bu başvurulara öncelik verilmesi gerekir. Öte yandan kamuoyunca bilinen ve hassasiyetle takip edilen ya da çocuk, kadın gibi dezavantajlı grupları ilgilendiren özel önemi haiz başvuruların da öncelikle incelenmesi gerekir.

İkinci fıkra, başvurular hakkında Başkanın ve gerekli görülmesi halinde Kurulun bilgilendirilmesi amacıyla düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkrada, başvuruçuların ilave bilgi ve belgelerin istenebileceği, başvuruçunun istenen bilgi ve belgeleri göndermekten imtina etmesi halinde inceleme ve araştırmanın sürdürülmesine imkan kalmıyorsa, ihlal iddiasının reddine hükmedileceği belirtilmektedir. İhlal iddiasının reddedilebilmesi için, nihai talebin yazılı olarak yapılmış olması gerekir.

Dördüncü fıkrada, başvuruçunun şikayet edilen yere gönderileceği belirtilmektedir. Gönderme yazısında başvuru konusu hakkında ilişkin Kurumun yerleşik kararları ile ulusal ve uluslararası ilke ve standartlara vurgu yapılması ile, şikayet olunan yerin bilgilendirilmesi ve bu yolla iddiaları derhal reddetmek yerine daha kontrollü cevap vermesi sağlanmaya çalışılmaktadır.

Beşinci fıkrada, şikayet olunan yerin iddiaları yerinde görmesi halinde incelemenin sonlandırılacağı ve karar verilmesine yer olmadığı kararı verileceği belirtilmektedir. Bunun için varsa mağduriyetin giderilmesi şarttır. Ancak, aynı konuya ilişkin yaygın ihlal ve başvuru söz konusu ise, ihlale kaynaklık eden sebeplerin tespiti ve ortadan kaldırılması amacıyla inceleme ve araştırmanın başvurudan bağımsız olarak sürdürülebileceği hükme bağlanmaktadır.

Altıncı fıkrada, başvuruda belirtilen iddiaların şikayet olunan yerler tarafından reddi halinde yapılacak işlemler açıklanmaktadır:

Birinci durum, şikayet olunan yer tarafından başvuru konusu işlem, eylem ya da olgunun sabit olmadığı veya ihmalin bulunmadığının ortaya konulmasıdır. Başvuruçunun tarlasına su götürdüğü sulama kanallarının Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yol çalışması sırasında yıkıldığını iddia etmesi ve adı geçen Kurumun o bölgede yol çalışması bulunmadığını bildirmesi bu konunun tipik örneklerinden biridir. Bu durumda ihlal iddiasının reddi, inceleme yetkilisinin şikayet olunan yer tarafından yapılan açıklamaları yerinde görmesine bağlıdır. Şayet, mağduriyetin varlığı kesin olmakla birlikte başvuruçunun tarafından şikayet olunan yerin tespitinde bir hata yapılmışsa ve asıl ihlalci bilinebilecek durumda ise, ihlal iddiasının reddine karar verilmeyerek başvuruçunun bu yere gönderilmesi gerekir. Yukarıdaki örnekte; sulama bentlerinin yıkıldığının kesin olduğu ancak yıkıma yol açan idarenin Karayolları Genel Müdürlüğü değil belediyenin olması halidir. Bu durumda başvuru reddedilmek yerine başvuru belediyeye gönderilmelidir.

İkinci durum, başvuru konusu işlem, eylem, ihmal ya da olgunun sabit olduğu ancak bu durumun insan hakkı ihlaline yol açmadığının savunulmasıdır. Bu durumda, inceleme yetkilisi tarafından ihlalin varlığına ya da ihlal iddiasının reddine ilişkin karar taslağı yazılır.

Yedinci fıkrada, inceleme yetkilisince hazırlanan karar taslağının Kurum Kararına bağlanması için iletilecek makamlar açıklanmaktadır.

Sekizinci fıkrada, sebebi ve konusu benzer olan başvuruların birleştirilebileceği belirtilmektedir. Birleştirme ile zaman, emek ve kırtasiye israfının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Dokuzuncu fıkrada, Başvuru ve Ön İnceleme Masası tarafından ön inceleme sırasında başvurularda aranan koşulların inceleme yetkilisi tarafından göz önünde bulundurulacağı ve inceleme yetkilisince de incelenemezlik kararı verilebileceği ifade edilmektedir.

Onuncu fıkrada, acil durumlarda yapılacak işlemler açıklanmaktadır.

Madde 16- Madde ile kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerden bilgi ve belge istenmesine ilişkin esaslar belirlenmektedir.

Madde 17- Madde ile başvurunun taraflarından yazılı ve sözlü bilgi alınması ve yerinde inceleme yapılmasına ilişkin esaslar açıklanmaktadır.

Madde 18 – Madde ile Kurumca, temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir müdahalenin varlığının tespit edilmesi halinde, ihlal kararı vermeden önce taraflara uzlaşma yolunun önerilebileceği belirtilmektedir.

Madde 19 – Madde ile Kurumca veriler kararlar belirlenmektedir. Esas inceleme sonucunda verilecek kararlar şunlardır: İhlalin varlığı, ihlal iddiasının reddi ve karar verilmesine yer olmadığı. Bu kararların Kurul tarafından verilmesi esastır.

Ancak, gerekli bilgi ve belgelerin başvuruca temin edilememesi, sunulan bilgi ve belgelerin gerçeği yansıtmadığının anlaşılması gibi şekli unsurlardan dolayı ihlal iddiasının reddi kararları ile ihlalin ortadan kalkması, başvurunun geri alınması ya da takipsiz bırakılması ve benzeri hallerde karar verilmesine yer olmadığı kararlarının Başkan tarafından da verilebilmesi mümkün kılınmaktadır.

Madde 20- Madde ile Kurum kararlarında yer verilecek hususlar açıklanmaktadır. İhlal iddiasının reddi ve karar verilmesine yer olmadığı kararlarının Başkan tarafından alınması halinde, maddede belirtilen bütün hususlara kararda yer verilmez. Örneğin başvurunun geri alınması halinde verilen, karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kararda, inceleme ve araştırma sonuçlarına kararda yer verilmesi mümkün bulunmayabilir. Ya da kararın Başkan tarafından alınması halinde, Kararda üye isimlerine yer verilmesi mümkün olmaz.

Madde 21- Madde ile Kurum kararı verildikten sonra yapılacak işlemler açıklanmaktadır.

Madde 22- Madde ile başvurunun taraflarının kararın maddi hata ya da çelişkiler barındırdığı iddiasıyla yeniden inceleme talebinde bulunabileceği belirtilmektedir. Yeniden inceleme talebinin değerlendirileceği yer Kuruldur. Ancak, yeniden inceleme talebine ilişkin dilekçede maddi hata ya da çelişkiler gerekçeli olarak açıklanmamışsa talep Başkan tarafından da reddedilebilir.

Madde 23- Madde ile inceleme ve araştırmanın ihlalin ortadan kalkması, başvurunun geri alınması ya da takipsiz bırakılması ve benzeri hallerde sonlandırılacağı hükme bağlanmaktadır. Ancak aynı konuya ilişkin yaygın bir ihlal ve başvuru söz konusu ise ya da takibinde kamu menfaati görülmekte ise ihlale kaynaklık eden sebeplerin tespiti ve gerekli önlemlere dikkat çekilmesi amacıyla inceleme ve araştırmanın başvurudan bağımsız olarak sürdürülebileceği belirtilmektedir.

Madde 24- Madde ile başvuruların 6 ay içinde karara bağlanacağı hükme bağlanmaktadır.

Madde 25- Madde ile başvuru hakkının kötüye kullanıldığının anlaşılması halinde ihlal iddiasının reddedileceği hükme bağlanmaktadır.

Madde 26- Madde ile başvurunun ya da mağdurun talebi ya da Kurumca gerekli görülmesi hallerinde, kişisel verilerin gizliliği ilkesi çerçevesinde, kişilerin kimliğinin ya da başvurunun gizli tutulmasına imkân sağlanmaktadır.

Kişilerin kimliğinin ya da başvurunun gizli tutulması inceleme ve araştırmayı imkânsız kılmakta ise, bu durum başvuru ve/veya mağdur ile paylaşılır ve ısrarcı olunması halinde karar verilmesine yer olmadığına karar verilir.

Madde 27- Madde ile başvuru istatistiklerine ilişkin esaslar belirlenmektedir. İstatistiklerin yıllık olarak hazırlanması esastır. Ancak, Kurulun ya da Başkanın gerek görmesi halinde, farklı zaman aralıklarında da istatistik hazırlanabilmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 28- Madde ile başvurulara ilişkin yıllık raporun içeriği, hazırlanma usulü vb. hususlar düzenlenmektedir. Yıllık rapor ile amaçlanan, ihlal edilen hak ve hürriyetlerin tespiti, ihale yol açan sebeplerin ortaya konulması, alınacak önlemlerin belirlenmesi ve bu hususlara dikkatlerinin çekilmesi amacıyla raporun ilgili makamlarla ve kamuoyu ile paylaşılmasıdır.

Öte yandan, kamuoyunun hassasiyet gösterdiği, geniş kitleleri ilgilendiren, acil önlem alınmasını gerekli kılan ihlal durumlarında belli konulara özgü raporların hazırlanmasına da imkân sağlanmaktadır.

Madde 29- Madde ile Kurumun başvurulara ilişkin verdiği kararların niteliği açıklanmaktadır.

Kurum kararları tavsiye niteliğinde olup icrai nitelik taşımaz. Bu nedenle de yargı yerlerinde dava konusu edilemeyeceği düşünülmektedir.

Öte yandan, Kurum kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahiptir. Kurum, görev ve yetkilerini kendi sorumluluğu altında, bağımsız olarak yerine getirir ve kullanır. Bu statüsü nedeniyle, Kurumun kararları başka bir organ ya da makamın onayına tabi değildir. Kurumca onaylandığı anda kesinlik kazanır.

Başvuru konusuyla ilgili olarak, Kuruma başvuru yapıldıktan önce ya da sonra ilgili başkaca bir kamu kurumuna da başvuru yapılabilir.

Dava açma ve zaman aşımı sürelerini durduracak haller kanunla düzenlenir. Bu Yönetmeliğin dayanağı Kanunda, bu yönde herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, Kuruma başvuru yapılması, dava açma ve zaman aşımı süresini durdurmaz.

Madde 30- Madde ile Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Yönetmeliğin dayanağı olan Kanun ve ilgili mevzuat hükümlerine göre işlem tesis edileceği belirtilmektedir.

Madde 31- Yürürlük maddesidir.

Madde 32- Yürütme maddesidir.